

KARLSTADS KOMMUN**KARLSTADS KOMMUN**

Remissvar, 2018-09-21
Lena Huldén, 054-5401030
lena.hulden@karlstad.se

Arbetsmarknadsdepartementet
A2018/00777/I

Remissvar – Mottagandeutredningen (SOU 2018:22) Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande

Dnr KS-2018-268 Dpl 37

Sammanfattning

Karlstads kommun har fått mottagandeutredningen för yttrande. Kommunen har valt att fokusera på de områden som även SKL har lyft som viktiga. Dessa är själva huvudförslaget om ankomst- och avresecenter, ansvar för boende och insatser för asylsökande, social prövning av egenbosatta (EBO), ensamkommande samt ersättningssystemet. Beträffande den kompletterande promemorian som skickades ut i september "Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande", så har kommunen bedömt att de svar som lämnas rörande hela mottagandeutredningen täcker in promemorian. Vi har således inte behandlat promemorian särskilt.

Karlstads kommun stödjer huvudförslaget då det främjar jämnare fördelning, det blir ett sammanhållet mottagande för individ och kommuner, det kan innebära mindre antal flyttar och snabbare etablering. Däremot vill Karlstads kommun betona, det som även SKL framhåller, att det förutsätter: full ekonomisk kompensation och regelbundna samråd, samråd med kommuner och landsting/regioner där ankomst och avresecenter ska placeras. Det förutsätter också att det blir förändringar i systemet som helhet, vilket innebär att staten tar ansvar för sina delar och ledtider. Det bör också finnas en beredskapsplan, "plan b" vid kraftigt ökat mottagande samt att staten bör ha ankomstansvaret även för ensamkommande.

Karlstads kommuns synpunkter

Ankomst- och avresecenter

Karlstads kommun vill betona vikten av en nära dialog med berörda kommuner vid placering av ankomst- och avresecenter. Aktuella kommuner kommer att påverkas inom en rad områden. Det kan till exempel handla om insatser för barn- och ungdomar i ankomstcentren, sociala aktiviteter och andra insatser för att stärka förutsättningarna för en gott mottagande och tidig integrering men också andra trygghetsskapande insatser som kan bli aktuella i kommunerna. Karlstads kommun ser behov av ett förtydligande av socialtjänstens ansvar för de som bor på ankomst- och avresecentren. Antalet ärenden till socialtjänsten, i berörda kommuner, kommer med all säkerhet att öka ju längre tid de asylsökande blir boende på centren. Socialtjänsten har samma ansvar för den här målgruppen som för andra kommuninvånare. Ett ökat antal ärenden ger kommunerna ökade kostnader. Är det inte möjligt att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan staten och socialtjänsten är det av stor vikt att kommunerna får ekonomisk ersättning för de ökade kostnaderna.

Karlstads kommun stödjer utredningens ambition om en mer sammanhållen handläggning där myndigheterna ska finnas samlade på ankomstcentren för att underlätta mottagandet och effektivisera handläggningen. Men utifrån tidigare erfarenheter ställer sig Karlstads kommun mycket tveksam till hur realistiska ambitionerna är att Migrationsverket kommer klara av att genomföra den första handläggningen av asylärendet, hälsokontroller och kartläggning av utbildning och yrkeserfarenheter, och göra en kommunplacering inom sju dagar.

Barnperspektivet

Karlstads kommun bedömer att barnperspektivet måste prioriteras, särskilt i de fall då Migrationsverket fattar beslut om att barn ska vistas längre tid än 30 dagar i ett ankomstcenter. Införandet av ankomstcenter får inte försämra dessa rättigheter, eller försvåra för kommunerna att utföra sitt uppdrag i enlighet med skollagen. Karlstads kommun är positiv till utredningens förslag att verksamheten för barn i ankomstcenter ska syfta till att förbereda barnet för fortsatt lärande samt att uppgifter om barnets utbildningsbakgrund ska dokumenteras. Det är positivt att överlämnandet av sådana uppgifter till barnets hemkommun föreslås ge stöd i författning. Om föräldrarna inte lämnar sitt samtycke till att kommunernas dokumenterade kartlägningsarbete för barn i ankomstcenter får överlämnas till den kommun som ansvarar för att erbjuda barnet skolplacering under väntetiden, kan det innebära att skolan får börja om med kartlägningsarbetet. Det kan missgynna eleven och bidra till att de resurser som används tidigt i mottagandeprocessen, inte nyttjas effektivt.

Karlstads kommun är positiv till förslaget att det i ankomstcenter ska finnas verksamhet som tillgodoser barns behov av en strukturerad och meningsfull vardag. Likaså att denna verksamhet utgör ett komplement till ordinarie skolgång samt att den bör ha ett pedagogiskt innehåll som kan förbereda barnen för fortsatt lärande. Det är positivt att utredningens förslår att ge Skolverket i uppdrag att i samverkan med Sveriges kommuner och landsting (SKL) ta fram riktlinjer om hur verksamheten för barn i ankomstcenter bör organiseras.

Karlstads kommun anser att utredningen behöver tydliggöra hur och vem, vilken myndighet, som bär huvudansvar för att meddela och genomföra flytt/avhysning från bostad till placering i ett avresecenter. Hur kommer en flytt att förberedas för att undvika att människor håller sig undan eller försvinner? Här är extra viktigt med ett tydligt barnperspektiv.

Ansvar för boende

Enligt förslaget kommer kommunerna få ca tre veckor på sig att ordna med boende till personer och familjer som kommer från ankomstcentren. Detta är en halvering av förberedelsetiden i jämförelse med idag och innebär svårigheter för de flesta kommuner i landet.

Enligt förslaget ska Migrationsverkets boenden övergå till kommunens regi med avsikt att underlätta för kommunerna. I Karlstads kommun har Migrationsverket få boenden/bostäder, vilket kan få till följd att vi behöver bygga upp ett "kommunalt ankomstcenter" där de nyanlända får bo i väntan på ett mer lämpligt boende. Det är inte att föredra ur fler perspektiv men framför allt inte ur ett barnperspektiv då ambitionen måste vara att minimera antalet omflyttningar.

Karlstads kommun vill betona att det är av ytterst viktigt att Migrationsverket tar ett stort ansvar och på ett begripligt sätt informerar och tydliggör innebörden av en kommunplacering. Detta är väsentligt så individen inte tolkar en kommunplacering som ett första besked om uppehållstillstånd vilket skapar en falsk trygghet och det blir svårt för personerna att ta till sig och förstå ett senare avslag.

Insatser för asylsökande

I utredningen föreslås att kommunerna helt får ansvar för undervisning i svenska, samhällsinformation och insatser som syftar till att ge kunskap om och kontakter med den svenska arbetsmarknaden. Här önskar Karlstads kommun ett förtydligande gällande ansvarsfördelningen mellan kommun och Arbetsförmedlingen. Till exempel när det gäller överlämningar mellan myndigheterna, både efter vistelse på ankomstcenter och efter besked om uppehållstillstånd, för att minska risken för dubbelarbete och för att inte förhala processen för den enskilde. Den föreslagna arbetsformen förutsätter en god kommunikation mellan kommun och Arbetsförmedling.

Karlstads kommun efterfrågar också förtydligande gällande ansvar och konsekvenser om asylsökande väljer att inte delta i de kommunala insatserna. Andra frågeställningar är ambitioner och kvaliteten på de förberedande insatser utredningen föreslår att kommunen ska erbjuda asylsökande. Kommer det finnas enhetliga nationella krav och beskrivningar eller är det upp till respektive kommun att själva bestämma ambitionsnivån? Frånsett ovanstående frågeställningar och önskemål om förtydliganden anses förslaget som helhet vara bra.

Social prövning av egenbosatta (EBO)

Karlstads kommun delar utredningens förslag och ambition att begränsa möjligheten till egenbosättning eftersom en oreglerad egenbosättning inte är hållbar varken ur ett samhällsperspektiv eller individperspektiv. Vidare anser Karlstads kommun, liksom utredningen, att egenbosättning fortsatt ska vara

möjligt men under mer kontrollerade former. Framförallt ur ett barnperspektiv är det viktigt att begränsa möjligheterna till egenbosättning, då barnen påverkas negativt av trångboddhet och flyttar mellan tillfälliga boendelösningar. Att koppla LMA-ersättningen till boendet kan vara bra utifrån att det kan motverka snabba dåliga lösningar och vara en motivation till att stanna kvar på ankomstcenter och invänta en kommunplacering.

Karlstads kommun ställer sig också bakom förslaget om social prövning, utifrån att boendet skall vara socialt hållbart och främja integrationen. En av svårigheterna i dag är att varken kommunen eller statliga myndigheter med säkerhet vet på var personerna bor. En viktig förutsättning för att den sociala prövningen ska fungera är att reglerna för folkbokföringen ses över och att det blir tydligt vilka kriterier som måste infrias för att kunna folkbokföra sig på en adress. Utöver det anses att om staten ska ha ansvaret för genomförandet av den sociala prövningen är det av stor vikt att kommunen görs delaktiga vid bedömningen av förslagna adresser för egenbosättning eftersom kommunen har en bättre lokalkännedom. De lokala förutsättningarna kan snabbt förändras.

Karlstads kommun anser också att det vore bra om det införs krav på social prövning för egenbosättning för alla barnfamiljer och för personer med särskilda behov för att säkerställa att bostaden är ändamålsenlig och lever upp till framtagna kriterier. Ansvaret för dessa prövningar bör ligga på kommunen eftersom socialtjänsten redan idag har ansvar för liknande bedömningar av boendesituation. Karlstads kommun ställer sig bakom utredningens förslag om att vissa kommuner och stadsdelar helt kan undantas från möjlighet till egen bosättning utifrån områdets befintliga sociala och ekonomiska utsatthet.

Ensamkommande

Karlstads kommun delar inte utredningens förslag om att modellen med ankomst- och avresecenter **inte** ska omfatta ensamkommande barn och ungdomar. Utredningens huvudargument är att de ensamkommande inte ska behöva byta företrädare/god man men här bedömer vi att frågan bör lösas på annat sätt, t ex med professionella juridiska ombud som är särskilt utbildade för att ta hand om den här typen av ärenden. Utredningen missar lite av målet med en samlad mottagning om ensamkommande barn och ungdomar hålls utanför. Resultatet blir att vi fortsatt har flera parallella strukturer för mottagande, uppdelat utifrån olika kategorier såsom ensamkommande, kvotflyktingar och asylsökande vuxna/asylsökande familjer. Det finns flera samordningsvinster om mottagandet blir allt mer samlat.

Ersättningssystemet

Karlstads kommun delar utredningens konstaterande om att nuvarande ersättningssystem är tids- och resurskrävande för kommunsektorn, vilket till viss del har bidragit till de tillitsproblem som finns mellan kommunsektorn och staten. Det finns därför ett behov av ett ersättningssystem som är mer transparent, förutsägbart och mindre administrativt krävande. Karlstads kommun ställer sig bakom utredningens förslag om en principmodell som bygger på en ökad användning av schabloner som betalas ut utan ansökan samt att regeringen för en dialog med kommunsektorn innan nivåerna sätts

och förslag om att hur kommunsektorns faktiska kostnader ska följas upp i framtiden.

Däremot vill kommunen framhålla att schablonersättningar måste utgå från ett belopp som speglar de stöd och behov gruppen har och de insatser som kommunen måste kunna erbjuda. Om schablonersättningarna för mottagande av asylsökande beräknas utifrån en lägsta nivå kommer kommunerna inte få täckning för de faktiska kostnaderna. Många av de nyanlända har behov av och rätt till mer omfattande vård- och stödinsatser, ett behov som inte nödvändigtvis är som störst precis efter anländande.

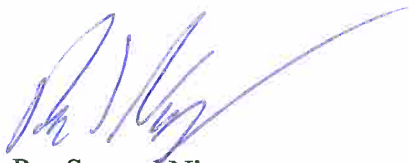
Karlstads kommun är också positiv till utredningens förslag om att staten därutöver bör ersätta kommunerna för extraordinära utbildningskostnader samt för initiala kostnader förknippade med mottagande av nyanlända invandrare.

I utredningens förslag om ersättningar finns incitament för en mer utjämnat mottagande under förutsättning att det inte finns kryphål som möjliggör för kommunerna att "köpa" sig fri från det gemensamma ansvaret för mottagandet av asylsökande. Som Karlstads kommun har förstått kommer staten att omvandla en del av kommunbidraget till en ersättning till kommunerna. Ersättningen kommer som baseras på hur väl kommunerna lyckas ta emot de antal asylsökande som de tilldelats. Om kommunen tar emot samma antal kommunplacerade som kommunen fått tilldelat kommer ersättningen motsvara summan för kommunbidraget idag. Om kommunen tar emot färre kommer ersättningen att minska och på motsvarande sätt kommer ersättningen att öka om mottagandet är högre än kommunens tilldelning. En sådan omvandling skulle kunna öppna upp för att kommuner väljer att inte fullt ut ta ansvar för mottagandet, vilket i så fall går emot ambitionen om ett utjämnat mottagande.

Eftersom det legat utanför utredarens uppdrag att ta fram nivåer för ersättningarna saknas tydliga belopp att ta ställning till. Karlstads kommun vill understryka vikten av att kommunerna får ersättning från staten för de faktiska kostnader kommunerna har. Om förslagen i praktiken innebär en ökning av kostnader och minskning av ekonomisk ersättning anses att det finns ett bristfälligt förtroende från staten sida för de insatser och kostnader kommunen har. Det är däremot positivt att utredningen föreslår att statskontoret ska ansvara för att regelbundet följa upp kommunernas faktiska kostnader för mottagandet av asylsökande och nyanlända invandrare. Karlstads kommun håller med utredningens förslag att en fastlagd ordning utformas för regelbundet samråd mellan staten och den kommunala sektorn när det gäller frågor relaterade till mottagandet av asylsökande och nyanlända.

Slutligen; en viktig aspekt för ett fungerande mottagandet är att arbetet inte bara fokuserar på enskilda kommuners förutsättningar på bostads- och arbetsmarknaden utan att trycka på vikten av och styrkan med ett fungerande läns-gemensamt arbete. Där kommuners styrkor kan komma att komplettera varandra på ett sätt som gynnar såväl individen, kommunerna och regionen.

Samverkan med civilsamhället och intresseorganisationer gynnas också av ett tydligare länsperspektiv.

Per-Samuel Nisser
kommunstyrelsens ordförande

Ulf Nyqvist
kommundirektör